

**РОЗБУДОВА ДЕРЖАВИ І ПРАВА:
ПИТАННЯ ТЕОРІЇ ТА КОНСТИТУЦІЙНОЇ ПРАКТИКИ**

КРАВЧЕНКО М. О.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури
(Національний університет
«Одеська юридична академія»)

КІСЛІЦИНА І. О.,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри організації судових,
правоохоронних органів та адвокатури
(Національний університет
«Одеська юридична академія»)
Стаття поширюється на умовах
ліцензії CC BY 4.0

УДК 347.963:347.965

DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2025.4.2.1>

**ДО ПИТАННЯ КОМУНІКАЦІЇ ПРОКУРОРА ТА АДВОКАТА:
ЕТИЧНИЙ АСПЕКТ**

У статті досліджується етичний аспект спілкування прокурора та адвоката. Задля цього висвітлюється зміст поняття «комунікація» та його загальні ознаки, надано характеристику поняттям «прокурорська етика» та «етика адвоката». Авторами запропоновано визначення поняття «комунікації прокурора та адвоката» як різновид взаємодії між представниками двох правничих професій зі спеціальним правовим статусом – прокурором та адвокатом, який відбувається у професійній та позапрофесійній діяльності, врегульовується нормами права та моралі, та під час якої кожний з суб'єктів комунікації має на меті реалізацію виключно своїх повноважень. Крім того, запропоновано також специфічні ознаки спілкування прокурора та адвоката та види такого спілкування.

Автори аналізують правові позиції Верховного Суду щодо значення етичних вимог для цих двох професій та притягнення прокурорів та адвокатів до дисциплінарної відповідальності за їх порушення. Наведено практику Європейського суду з прав людини. Проаналізовано спроби розробити уніфіковані етичні правила для прокурорів, суддів та адвокатів.

Авторами досліджено положення Кодексу професійної етики та поведінки прокурорів та Правил адвокатської етики. Зроблено висновок, що 1) ними не врегульовуються вимоги до комунікації прокурора та адвоката; 2) вони містять лише загальні положення, які можуть використовуватися для врегулювання комунікації між прокурором та адвокатом.

Зроблено висновок, що дотримання етичних норм під час спілкування прокурора та адвоката позитивно впливає на: 1) збереження престижу професій; 2) підвищення рівня довіри населення до органів прокуратури та інституту адвокатури; 3) створення комфортного психологічного клімату під час

спілкування прокурора та адвоката (у тому числі і для інших суб'єктів за умови їх наявності). Наголошено увагу, що в сучасних складних умовах соціальної напруги саме етичні норми мають відігравати ключову роль у діяльності будь-якої правничої професії.

Ключові слова: адвокат, адвокатура, адвокатська етика, правила адвокатської етики, прокурор, прокуратури, прокурорська етика, комунікація.

Kravchenko M. O., Kislitsyna I. O. On the issue of communication between prosecutor and advocate: ethical aspect

The article explores the ethical aspect of communication between the prosecutor and the advocate. For this purpose, the meaning of the term “communication” and its general characteristics are highlighted, along with definitions of “prosecutorial ethics” and “ethics of the advocate.” The authors propose a definition of “communication between a prosecutor and an advocate” as a type of interaction between representatives of two legal professions with a special legal status – a prosecutor and an advocate – which takes place in both professional and non-professional settings, is governed by legal and moral norms, and during which each communication participant seeks to exercise only their own powers. In addition, the article suggests specific features of such communication and classifies its types.

The authors analyze legal positions of the Supreme Court regarding the significance of ethical requirements for both professions and the disciplinary liability of prosecutors and advocates for violations of these requirements. The practice of the European Court of Human Rights is also presented. The article examines efforts to develop unified ethical rules for prosecutors, judges, and advocates.

The authors study the provisions of the Code of Professional Ethics and Conduct for Prosecutors and the Rules of Advocate Ethics. It is concluded that: 1) these documents do not regulate the requirements for communication between a prosecutor and an advocate; 2) they contain only general provisions that may be applied to such communication.

It is concluded that adherence to ethical norms during communication between a prosecutor and an advocate has a positive effect on: 1) maintaining the prestige of the professions; 2) increasing public trust in the prosecution service and the institution of advocacy; 3) creating a comfortable psychological climate during communication between the prosecutor and the advocate (including for other participants, if present).

The article emphasizes that in today's complex conditions of social tension, ethical norms must play a key role in the work of any legal profession.

Key words: lawyer, bar, bar ethics, rules of bar ethics, prosecutor, prosecutor's office, prosecutor's ethics, communication.

Вступ. Висвітлюючи комунікацію прокурора та адвоката найчастіше спадає на думку їх протистояння у суді у якості опонентів – сторони обвинувачення та сторони захисту. У той саме час, сфери їх перетину є набагато більш різноманітнішими: вони можуть спілкуватися під час досудового розслідування, в межах наукових конференцій та круглих столів, в рамках спільної роботи органів прокурорського та адвокатського самоврядування. Крім того, не можна забувати, що прокурор та адвокат можуть взаємодіяти у повсякденному житті поза виконання своїх професійних обов'язків.

Наявність статусів прокурора та адвоката вимагає від осіб, що представляють ці два види правничої професії, суворого дотримання норм діючого законодавства, керування принципами верховенства права, законності, незалежності тощо. Обов'язковим є також дотримання етичних норм поведінки, які закріплено у Кодексі професійної етики та поведінки прокурорів та Правилах адвокатської етики. Порушення етичних норм може стати причиною притягнення як прокурора, так і адвоката до дисциплінарної відповідальності.

Значущість вивчення саме етичного аспекту комунікації прокурора та адвоката полягає у тому, що законодавство не може врегулювати всю безліч аспектів їх спілкування або встановити правила поведінки для будь-якої ситуації. У той саме час етичні норми надають орієнтир для поведінки у невизначених законодавством випадках або неоднозначних ситуаціях, допомагаючи зберігати престиж професії та належним чином реалізувати свої права та виконувати професійні обов'язки.

Зауважимо, що деякі аспекти етичних вимог, що висувуються до поведінки прокурорів, досліджувалися Билицею І.О., Лапкіним А. В., Овсянніковою О.О. тощо. Проблематика дотримання етичних правил адвокатами знайшла опрацювання у роботах Бакаянкової Н.М., Денисовського М. Д., Заборовського В. В., Божко А. В., Тіпрової О. О. та ін. Ці праці становитимуть базис для нашого дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є визначення етичних вимог, що висувуються до прокурора та адвоката під час їх спілкування, та виокремлення видів такого спілкування.

Результати дослідження. Перш за все звернемо увагу на зміст поняття «комунікація». Воно має латинське коріння та означає «шлях сполучення; форма зв'язку; акт спілкування, зв'язок між двома або більш індивідами, засновані на взаєморозумінні; повідомлення інформації однією особою іншій або ряду осіб» [1]. Під поняттям «комунікація» також можна розуміти «процес спілкування і передачі інформації між людьми або їх групами у вигляді усних і письмових повідомлень, мови рухів тіла і параметрів мови» [2, с. 254].

Зазначимо, що до ознак комунікації зараховують: 1) наявність щонайменше двох суб'єктів (індивідів, груп або організацій), які взаємодіють між собою; 2) передача чи обмін інформації, що може відбуватися у формі мовлення, писемного тексту, жестів, символів тощо; 3) особлива мета комунікації – забезпечення ефективного обміну інформацією, знаннями, емоціями та ідеями між учасниками комунікативного процесу для досягнення взаєморозуміння, співпраці та гармонійної соціальної взаємодії; 4) здійснення комунікації через різноманітні засоби і канали (мовлення, письмо, технічні засоби), а також через паралінгвістичні елементи (жести, міміка, тон голосу); 5) в процесі комунікації здійснюється вплив на учасників, що може викликати зміни в їхній поведінці [3, с. 76].

Зазначені ознаки мають загальний характер та можуть бути прийнятні для будь-якого спілкування. Видається логічним, що комунікація прокурора та адвоката має свої особливості. До специфічних ознак такого спілкування пропонуємо зараховувати: 1) наявність у суб'єктів комунікації особливого статусу (статус прокурора та адвоката); 2) законодавче врегулювання вимог, що висувуються до їх комунікації; 3) можливість настання негативних наслідків у випадку порушення вищезазначених вимог; 4) особлива предметна сфера їх комунікації.

Продовжуючи висвітлення понять, що мають ключову роль для нашого дослідження, вважаємо за доцільне перейти до аналізу таких категорій як «прокурорська етика» та «етика адвоката». Щодо поняття «прокурорська етика», то в науковій літературі доволі часто використовується поняття «професійна етика прокурора». Під ним розуміють «певну систему базових принципів регламентації поведінки прокурорів як під час виконання службових обов'язків, так і в позаслужбовій діяльності, які побудовано з урахуванням особливостей професійної діяльності прокурора та створені для підтримки етичних стандартів, діють об'єктивно і незалежно з метою збільшення значущості існуючих правових норм та правил поведінки для прокурорів» [4, с. 116].

Значення цієї галузі професійної етики полягає в тому, що її основною функцією є регулювання моральних відносин прокурора, що виникають під час здійснення ним своїх професійних обов'язків, проте не обмежується виключно цією сферою та включає в себе: 1) ставлення прокурорських працівників до суспільства; 2) взаємовідносини всередині прокурорського колективу; 3) особливості професійного виховання майбутніх прокурорських кадрів; 4) моральні якості прокурорів, наявність яких забезпечить найкраще виконання професійного обов'язку, професіоналізм працівника прокуратури [5, с. 291].

Ключовим документом, який регулює етичну поведінку прокурорів є Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів, який було затверджено 27.04.2017 р. Цей документ містить преамбулу та п'ять розділів: 1) загальні положення; 2) основні вимоги до професійної поведінки прокурора; 3) основні вимоги до позаслужбової поведінки прокурора; 4) взаємовідносини; 5) відповідальність за порушення кодексу професійної етики та поведінки прокурорів.

На нашу думку, назва четвертого розділу не є дуже вдалою, адже не дає можливість зрозуміти про які взаємовідносини йдеться мова (висвітлюються взаємовідносини у колективах прокуратур, із засобами масової інформації, з органами судової влади, з правоохоронними органами тощо). На нашу думку, назва цього розділу має бути викладена таким чином «Взаємовідносини з різними суб'єктами».

Цікавою для нашого дослідження є практика Верховного Суду щодо притягнення прокурорів до відповідальності за порушення етичних норм. Так, у Постанові Великої Палати Верховного Суду від 02.09.2020 р. № 9901/213/19 було сформовано позицію, що «для притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності за такий дисциплінарний проступок, як одноразове грубе порушення правил прокурорської етики, КДКП має установити, зокрема, факт поведінки, що скомпрометувала звання працівника прокуратури, зашкодила репутації працівника прокуратури та авторитету прокуратури, викликала негативний громадський резонанс. При цьому обов'язкова наявність судового рішення, яким би було визнано особу прокурора винуватою у вчиненні кримінального правопорушення, склад якого б передбачав відповідні діяння, не є умовою для притягнення прокурора до дисциплінарної відповідальності» [6].

Щодо адвокатської етики, то варто підтримати точку зору, що це наука про моральні вимоги до адвоката, моральні відносини, які виникають під час здійснення адвокатської діяльності, моральні приписи, якими адвокат керується під час здійснення адвокатської діяльності [7, с. 7].

Необхідність етики адвоката зумовлена низкою суттєвих причин, а саме: 1) адвокатура є одним із найважливіших інститутів захисту прав і свобод людини та громадянина, гарантованих конституціями більшості сучасних держав; 2) адвокатура виконує цю функцію держави, не будучи державним органом; 3) авторитет адвокатів визначається не тільки їхнім професіоналізмом і корпоративними традиціями, а й моральними якостями службовців; 4) далеко не всі правила поведінки адвоката відображені в законі [8, с. 18].

Етичні вимоги до поведінки адвоката регулюються Правилами адвокатської етики, діюча редакція яких була прийнята 09.06.2017 р. Можна погодитися, що в основі правил адвокатської етики наявні загальнолюдські моральні вимоги, які пов'язані із ставленням людей один до одного (чесність, гідність, добросовісність, відповідальність та ін.), а також інші етичні норми, що служать для захисту специфічних, характерних для адвокатської діяльності цінностей (незалежність, неприпустимість конфлікту інтересів, конфіденційність, пріоритет інтересів клієнта та ін.).

Щодо судової практики, в якій наявні позиції щодо адвокатської етики, то звернемо увагу на позицію Верховного Суду у справі № 826/1520/15 від 04.09. 2019 р.: «Особа, приймаючи присягу адвоката, бере на себе зобов'язання неухильно дотримуватися Правил адвокатської етики, які, у свою чергу, регламентують підвищені, порівняно з пересічним громадянином, вимоги до її поведінки не тільки під час виконання безпосередньо професійних обов'язків, а й у приватному житті. Таким чином, порушення Правил адвокатської етики та і присяги адвоката є правовою підставою для притягнення адвоката до дисциплінарної відповідальності» [9].

Верховним Судом у постанові від 26.11.2020 р. у справі № 818/1718/17 також було зазначено, що: «Порушення правил адвокатської етики є, у тому числі, не лише дії чи бездіяльність, що призвели до настання конкретних негативних наслідків для особи внаслідок наявного конфлікту інтересів, а й сама ймовірність такого настання, виходячи з обставин справи, більш того розумні підстави вважати, що розвиток інтересів у майбутньому призведе до виникнення такого конфлікту» [10].

З урахуванням процесів євроінтеграції не можна залишити поза уваги той факт, що деякі аспекти комунікації прокурора та адвоката знайшли висвітлення у практиці Європейського суду з прав людини, а саме – у справі Чеферин проти Словенії (№ 40975/08, рішення від 16.01.2018 р.). ЄСПЛ визнав право адвокатів на критику експертів та прокурора під час судового засідання, якщо такі заяви стосуються судового процесу і озвучуються під час засідань. Як наслідок, притягнення адвоката до відповідальності через таку критику було визнано цим судом порушенням права на свободу вираження поглядів.

Зважаючи на те, що ми маємо на меті приділити увагу етичному аспекту спілкування прокурора та адвоката, цікавим для аналізу будуть результати опитування, яке було проведено між прокурором та адвокатами в рамках Програми «Адвоката Майбутнього». Так, з твердженням про те, що адвокати у більшості випадків є висококваліфікованими професіоналами, погодилися лише 15,4% опитаних прокурорів (54,7% прокурорів висловили протилежну думку). У свою чергу, 62,4% прокурорів вважали, що для професійних взаємовідносин між адвокатом та прокурором характерна взаємоповага. Не погодилися з цим твердженням 23,9%, прокурорів, які дотримувались позиції, що такі стосунки є скоріше винятком, ніж правилом. Водночас, лише 46% адвокатів, ставлячи себе на місце прокурорів, зазначили, що взаємоповага у відносинах між прокурором та адвокатом є нормою.

Разом з тим, 53,8% опитаних не змогли визначитися з відповіддю на питання про те, чи є адвокати у своїй професійній діяльності ввічливими й тактовними, які з повагою та розумінням ставляться до повноважень та інтересів інших учасників процесу. При цьому інші опитані майже у рівних частинах надали протилежні одна одній відповіді: 20,5% вважають адвокатів ввічливими й тактовними, 21,4% відповіли на питання негативно (так само відповіли опитані адвокати) [11].

Якщо перейти безпосередньо до регулювання етичного аспекту комунікації прокурора та адвоката, то зауважимо наступне. У Кодексі професійної етики та поведінки прокурорів не міститься статті, яка б визначала вимоги до комунікації прокурора з адвокатом. У той саме час, кодексом закріплено такі загальні принципи:

Стаття 15. Компетентність та професіоналізм

.... Він має усвідомлювати, що його діяльність оцінюється з урахуванням рівня підготовки, знання законодавства, компетентності, ініціативності, комунікативних здібностей, одатності вчасно і якісно виконувати службові обов'язки та завдання.

Стаття 16. Добросовісність, зразковість поведінки та дисциплінованість

При виконанні службових обов'язків прокурор має дотримуватися загальноприйнятих етичних норм поведінки, бути взірцем добросовісності, вихованості і культури. Порушення службової дисципліни, непристойна поведінка є неприпустимими для прокурора і тягнуть за собою передбачену законом відповідальність.

Прокурор повинен використовувати ввірене йому службове майно бережливо та лише за призначенням.

Стаття 21. Недопущення поведінки, що може зашкодити репутації

Прокурор діє на підставі закону, неупереджено, незважаючи на приватні інтенси, особисте ставлення до будь-яких осіб, на свої ідеологічні, релігійні або інші особисті погляди чи переконання.

Прокурору слід уникати особистих зв'язків, фінансових і ділових взаємовідносин, що можуть вплинути на неупередженість і об'єктивність виконання професійних обов'язків, скомпрометувати звання прокурора, не допускати дій, висловлювань і поведінки, які можуть зашкодити його репутації та авторитету прокуратури, викликати негативний суспільний резонанс.

У Правилах адвокатської етики, попре той факт, що вони є доволі обширними та детально врегульовують взаємодію адвоката з багатьма суб'єктами, також відсутня стаття, яка би містила згадку щодо прокурора або прокуратури. У той саме час, заслуговують на увагу такі загальні статті Правил адвокатської етики як:

Стаття 12. Повага до адвокатської професії

Всією своєю діяльністю адвокат повинен стверджувати повагу до адвокатської професії, яку він уособлює, її сутності та громадського призначення, сприяти збереженню та підвищенню поваги до неї в суспільстві. Цього принципу адвокат зобов'язаний дотримуватись у всіх сферах діяльності: професійній, громадській, публіцистичній та інших.

Стаття 47. Етичні аспекти відносин адвоката з державними органами

У відносинах з державними органами з приводу виконання доручення клієнта адвокат має дотримуватися вимог Правил у частині, застосовній до цих відносин.

Стаття 48. Дотримання принципу незалежності та пріоритетності інтересів клієнта у відносинах адвоката з органами досудового розслідування, адміністративної юрисдикції та іншими державними органами та органами місцевого самоврядування

У відносинах як з органами досудового розслідування, адміністративної юрисдикції, так і з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, адвокат повинен виявляти принциповість у відстоюванні інтересів клієнта та, за згодою клієнта, оскаржувати незаконні дії посадових осіб або органів, які перешкоджають виконанню доручення, в порядку, передбаченому чинним законодавством.

Стаття 49. Етичні аспекти відносин адвоката з іншими особами

У відносинах з будь-якими особами, з якими адвокат взаємодіє в процесі виконання доручення клієнта, адвокат має дотримуватись вимог Правил у частині, застосовній до цих відносин.

У результаті аналізу положень вищезазначених етичних документів, можна дійти висновків, що: 1) ними не врегульовуються вимоги до комунікації прокурора та адвоката; 2) вони містять лише загальні положення, які можуть використовуватися для врегулювання комунікації між прокурором та адвокатом.

Наразі вважаємо за можливе запропонувати визначення поняття «комунікація прокурора та адвоката» як різновид взаємодії між представниками двох правничих професій зі спеціальним правовим статусом – прокурором та адвокатом, який відбувається у професійній та позапрофесійній діяльності, врегульовується нормами права та моралі, та під час якої кожний з суб'єктів комунікації має на меті реалізацію виключно своїх повноважень.

Запропонувавши визначення поняття «комунікація прокурора та адвоката» вважаємо за можливе виокремити види такої комунікації. Так, залежно від:

1) сфери: а) професійна (під час судового процесу, спільної роботи в органах самоврядування тощо); б) позапрофесійна (у повсякденному житті);

2) виду: а) письмова; б) усна; в) невербальна;

3) форми (прояву): а) та, що відповідає етичним нормам; б) та, що не відповідає етичним нормам, та може призвести до настання негативних наслідків для особи, яка їх порушує.

Вкрай позитивним вважаємо спроби розробити уніфіковані правила професійної етики. Перші спроби розробки таких правил було зроблено ще у 2018 р. Задля реалізації такої ідеї було створено робочі групи з представників Ради суддів, Ради прокурорів та Ради адвокатів України. У 2019 р. на спільному засіданні цих органів самоврядування обговорювався постійний зміст проекту відповідного документа та було сформовано концептуальні підходи до способів поширення сформованих вимог, запровадження їх в дію тощо [12]. На жаль, спроба не була вдалою.

У 2024 р. в Україні розпочався курс Програми Ради Європи HELP (Human Rights Education for Legal Professionals): «Етика для суддів, прокурорів та адвокатів». Ця програма також має на меті визначити ключові концепції юридичних професій та зрозуміти спільні цінності, етичні принципи та чесноти. На нашу думку, запровадження таких спільних етичних норм є вкрай необхідним, тому підтримуємо точку зору Л. Ізовітової, яка звернула увагу на проблему різного розуміння і застосування судьями, адвокатами і прокурорами одних і тих норм матеріального права, процесуального права [13].

Висновки. Дотримання етичних норм поведінки під час спілкування як прокурорами, так і адвокатами є вкрай необхідним. Дотримання таких норм позитивно впливає на:

1) збереження престижу професії; 2) підвищення рівня довіри населення до органів прокуратури та інституту адвокатури; 3) створення комфортного психологічного клімату під час спілкування прокурора та адвоката (у тому числі і для інших суб'єктів за умови їх наявності). Крім того, вважаємо, що в сучасних складних умовах соціальної напруги саме етичні норми мають відігравати ключову роль у діяльності будь-якої правничої професії.

Список використаних джерел:

1. Комунікації. Види і стратегії побудови. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/tsst/wp-content/uploads/sites/6/lekciya-1-komunikaciyi.-vydy-i-stratehiyi-pobudovy-z-dyscypliny-nk.pdf>
2. Скляр О. С., Забора А. В., Цветкова М. А. Формування поняття «тактика комунікації поліцейського». *Підготовка правоохоронців в системі МВС України в умовах воєнного стану*: зб. наук. пр. / МВС України, НАПН України, Харків. нац. ун-т внутр. справ, Каф. тактич. та спец.-фіз. підгот. ф-ту № 3. Харків: ХНУВС, 2024. С. 253–258. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/4dcd9026-0f07-4272-8686-8b264e403c4b/content>
3. Кривенко В. В. Комунікація: поняття, сутність, зміст. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2024. Вип. 84(1). С. 71–77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvuzhpr_2024_84%281%29__11
4. Овсяннікова О. О. Професійна етика прокурора: міжнародні стандарти та національне врегулювання & *Кримінальний процес: сучасний вимір та перспективні тенденції*: IV Харків. кримін. процес. полілог, присвяч. 100-річчю від дня народж. канд. юрид. наук, проф. С. А. Альперта, «Пів століття служіння науці та освіті» (м. Харків, 24 берез. 2023 р.) / Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, Каф. кримін. процесу. Харків: Право, 2023. С. 116–119.
5. Билиця І. О. Роль професійної етики в діяльності прокурорів. *Правове життя сучасної України*: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Одеса, 17 вересня 2018 р.) / за ред. Г. О. Ульянової ; уклад.: О. В. Дикий, І. І. Братінов. Одеса : Гельветика, 2018. С. 290–292.
6. Постанова Великої Палати Верховного Суду від 02.09.2020 р. № 9901/213/19 (11-9263ai19). URL: <https://www.reyestr.court.gov.ua/Review/91460929>
7. Таварткіладзе Н. М. Етичні основи діяльності адвоката-захисника: автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.10. Одеса, 2003. 215 с.
8. Денисовський М. Д., Сівіцька Г. Є. Професійна етика адвоката. *Галицькі студії. Юридичні науки*. 2023. № 2. С. 17–21.
9. Постанова Касаційного адміністративного Суду у складі Верховного Суду від 04.09.2019 р. у справі № 826/1520/15. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/84040824>
10. Постанова Касаційного адміністративного суду у складі Верховного Суду від 26.11.202- р. у справі № 818/1718/17. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93119334?fbclid=IwAR26EXyPm7U-TdzOf4QlgFOEdARhDVepYuO5mV9qUfrTrlpKep-dRNMzqY>
11. «Викликає повагу, коли адвокат поводить себе так, що прокурору є чого в нього повчитися», – прокурор. *Юридична газета online*. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/inshe/vikliae-povagu-koli-advokat-povodit-sebe-tak-shcho-prokuroru-e-chogo-v-nogo-povchitisya--prokuror.html>
12. Мамченко Н. Спільні професійні етичні правила у сфері правосуддя: на що звернула увагу Рада прокурорів. *Судово-юридична газета*. 2019. URL: <https://sud.ua/ru/news/publication/142627-spilni-profesiyni-etichni-pravila-u-sferi-pravosuddya-na-scho-zvernula-uvagu-rada-prokuroriv>
13. Чи можливі спільні етичні правила для суддів, адвокатів та прокурорів? *Вебсайт Національної асоціації адвокатів України*. 2024. URL: <https://unba.org.ua/news/9051-chi-moz>

Дата першого надходження рукопису до видання: 16.07.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 18.08.2025

Дата публікації: 26.09.2025

